

Náučný turistický chodník Velké Dravce - Velký Bučeň

Kraj:	Banskobystrický
Okres:	Lučenec
Geomorfologické jednotky:	Juhoslovenská kotlina a Cerová vrchovina
Geologické jednotky:	neogénna panva a sopečné pohorie
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Velké Dravce a pešo 1,5 km k východisku
Východisko:	vodná nádrž Velké Dravce
Trasa:	Vodná nádrž Velké Dravce - Velké Dravce - Cicka - Kamenistá dolina - Velký Bučeň
Dĺžka, prevýšenie:	8,7 km, prevýšenie 330 m
Čas prechodu:	2,5 - 3 h
Počet zastávok:	5
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Čiastočný súbeh s červenou turistickou značkou (v závere trasy)

chodníka).

Rok otvorenia: 2015

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Veľké Dravce, Veľké Dravce 240, 985 42 Veľké Dravce, tel. 047 / 4373 122

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre vlastivednú vychádzku alebo geografickú exkurziu spojenú s návštevou kameňolomu (je potrebné povolenie). Popri chodníku je viacero výstupov geologického podložia.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Veľké Dravce. Obec východne od Lučenca v strednej časti Juhoslovenskej kotliny – v jej podcelku Lučenská kotlina – pri kontakte s Cerovou vrchovinou pod vrchom Veľký Bučeň. Prvá písomná zmienka pochádza z 13. storočia. Obec bola sídlom sokoliarov, obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom, chovom dobytka a koní. Podľa archívnych záznamov zo 14. storočia bolo územie obce majetkom Matúša Čáka Trenčianskeho, neskôr sa stalo majetkom rodiny Daróczy. V rokoch 1554 – 1593 bolo územie pod tureckou nadvládou. Klasicistický kaštieľ z roku 1821, momentálne neobývaný a v schátranom stave, ktorého prvým majiteľom bol Jozef Horkovics a je známy ako Horkovicsova kúria, je národnou kultúrnou pamiatkou. Pamiatkou je aj rímskokatolícky kostol sv. Gallusa (Gála) opáta, pôvodne baroková stavba zo začiatku 18. storočia, prestavaný a rozšírený v roku 1909 a opravovaný v roku 1958. Od 19. storočia sa juhovýchodne od obce v okraji Cerovej vrchoviny ťaží bazalt, v roku 1932 bol v bani veľký štrajk. V rokoch 1938 – 1944 obec patrila k Maďarskej republike. Obec je rodiskom Květy Fialovej (1929 – 2017), českej divadelnej, filmovej a televíznej divy.

Vodná nádrž Veľké Dravce. Akumulačná nádrž severozápadne od rovnomennej obce vybudovaná na potoku Šťavica, pravostrannom prítoku Suchej, na závlahy. Využíva sa ako rybník a v letných mesiacoch aj na rekreačné účely.

Veľký Bučeň (514 m n. m.). Masív s najvyšším vrchom severnej časti Cerovej vrchoviny severovýchodne nad obcou Bulhary a juhovýchodne od Veľkých Draviec, ktorý je najrozsiahljším zvyškom neogénneho bazaltového vulkanizmu v tejto časti Cerovej vrchoviny. Tvoria ho tri hlavné troskové kužele: Veľký Bučeň, Malý Bučeň (475 m n. m.) a kóta 471 m n. m. V blízkom okolí juhozápadným smerom sa nachádzajú zvyšky ďalších dvoch kuželov: Okrúhlica (422 m n. m.) a Bukovinka (456 m n. m.). Terénne depresie na vrcholoch Veľkého Bučeňa a Okrúhlice predstavujú pravdepodobne pôvodné sopečné krátery. Kužele budujú bazaltové aglomeráty a troskovo-lapilové tufy s častým výskytom vulkanických bômb. Zo sopiek sa láva vylievala vo forme pokrovov a prúdov, v ktorých je viacero lomov. Z Veľkého Bučeňa siaha severným smerom rozvetvený prúd až k Veľkým Dravciam; priečne ho prerezávajú dva potoky: Čirinec a Sokolí potok. Juhozápadným smerom stiekol najmladší lávový prúd celej Cerovej vrchoviny (vek okolo 1 mil. rokov). Blízko vrcholu Veľkého Bučeňa stojí radar riadenia letovej prevádzky.

Kameňolom Bulhary. Činný lom západne od obce Bulhary na severozápadnom okraji Cerovej vrchoviny, založený v roku 1870, s ťažbou bazaltu a štrku. Je situovaný medzi troskovými kuželmi Bukovinka a Okrúhlica v bazaltovom telese, ktoré v neogéne preniklo do prostredia maarových

sedimentov (tufové pieskovce) a svojimi účinkami ich rozlámalo, vztýčilo a na kontakte aj tepelne premenilo (sú sčervenené). Bazalt, obnažený v lome, má charakteristickú cibulovitú a tiež doskovú odlučnosť (dosky sú hrubé 30 - 40 cm). V jeho dutinkách sa vyskytujú minerály: zelený olivín, aragonit, opál a zeolity. V pravom krídle lomu vidno sivé a červenkasté tufity a tufitické zlepenice. Vyťažný bazalt sa ručne spracúva na obrubníky a dlažbové kocky. Okrajové časti lomu sú porastené dubovo-hrabovými a bukovými lesmi, na niektorých miestach sú druhovo bohaté skalné stepi, prípadne porasty nepôvodného agátu bieleho.

Prírodná rezervácia Kerčík. Chránené územie na izolovanom bazaltovom tvrdoši na severozápadnom okraji Cerovej vrchoviny medzi obcami Bulhary a Šávoľ vyhlásené v roku 1983 na ochranu miesta bohatého výskytu ponikleca lúčneho čiernastého (*Pulsatilla pratensis* ssp. *nigricans*) v stepných teplomilných rastlinných spoločenstvách. Vrchok Kerčík (302 m n. m.) tvorí okrajový výbežok lávového prúdu v oblasti Veľkého Bučeňa.

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Cerová vrchovina. Chránené územie pri hranici s Maďarskom južne od Rimavskej Soboty vyhlásené v roku 1989 v lesnatej vyššej časti geomorfologického celku Cerová vrchovina, ktorý je severným výbežkom vrchoviny Cserhát v Maďarsku a je typický mladým vulkanickým reliéfom. Cerová vrchovina je svojráznym územím budovaným v paleogénno-neogénom mori sedimentovanými ílmi, pieskovecami, zlepenkami, do ktorých po ich tektonickom výzdvihu začiatkom neogénu vnikli andezitové lakolity - po ich eróznodenulačnom vypreparovaní sú to dnešné najvyššie vrchy Karanč (725 m n. m.) a Šiator (660 m n. m.) v okolí Šiatorskej Bukovinky. Na prelome neogénu a kvartéru sa do paleoúdolí vyliali bazaltové lávové prúdy - po ich následnom vypreparovaní z relatívne menej odolných sedimentárnych hornín vznikol inverzný reliéf - na miestach pôvodných údolí sú dnes tiahle ploché chrby, napr. Mačacia, Belina, Pohanský hrad, Borkút, Chrast (s dĺžkou až 11 km, ležiaci mimo územia CHKO). V reliéfe tiež nápadne vystupujú vypreparované bazaltové a brekciové výplne sopečných komínov - neky, diatrémy - (Šomoška, Hajnáčsky hradný vrch, Šurice (Soví hrad), Steblová skala) a zvyšky troskových kuželov (Medvedia výšina, Monosa, Ragáč, Dunivá hora, Veľký Bučeň a Malý Bučeň (oba mimo územia CHKO)). Lesy CHKO vytvárajú pestrú mozaiku od lesostepných a rozvolnených spoločenstiev na skalných lokalitách cez zapojené dubové lesy prevažne na južných až po bučiny na severných expozíciách svahov s hlavnými drevinami dubom cerovým, bukom lesným, dubom zimným a hrabom obyčajným. Z chránených druhov rastlín sa tu vyskytuje napr. poniklec lúčny český (*Pulsatilla pratensis* subsp. *bohemica*), poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*), hlaváčik jarný (*Adonis vernalis*), lan chlpatý hladkastý (*Linum hirsutum* subsp. *glabrescens*), kukučka vencová (*Lychnis coronaria*) a rôzne druhy vstavačov (*Orchis*). Zoogeograficky územie patrí do panónskeho pásma stepí. Z viacerých vzácnych skupín bezstavovcov tu bolo zistených mnoho ohrozených druhov chrobákov a motýľov, zo stavovcov napr. skokan rapotavý, jašterica zelená, hadiar krátkoprstý, včelárík zlatý, výrik lesný a viaceré druhy netopierov využívajúce podzemné pseudokrasové priestory. Celé územie CHKO je súčasťou rozsiahlejšieho chráneného vtáčieho územia Cerová vrchovina-Porimavie a obsahuje viacero území európskeho významu, napr. Cerová vrchovina, Soví hrad, Vodokáš, Pieskovcové chrby (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. Vodná nádrž pri Veľkých Dravciach
2. Obec Veľké Dravce
3. Lesy Veľkého Bučeňa
4. Lesy Veľkého Bučeňa
5. Vrch Veľký Bučeň

